

Inspel: UKÄ:s regeringsuppdrag om kurslitteratur

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har getts möjlighet att lämna inspel till Universitetskanslersämbetets (UKÄ) angående deras regeringsuppdrag om att kartlägga studenters tillgång och användning av kurslitteratur. SFS är en sammanslutning av studentkårer vid Sveriges universitet och högskolor. SFS har ett sextiotal medlemskårer som tillsammans representerar ungefär 400 000 studenter och doktorander.

Sammanfattningsvis vill SFS lyfta:

- Öppna lärresurser bör breddas och tillgängliggöras i högre utsträckning.
- Studenters ekonomi påverkar deras möjlighet att köpa kurslitteratur.
- Tillgången till anpassad kurslitteratur för studenter med syn- eller läsnedsättning är viktig och får inte begränsas.
- Forskare och lärare behöver ha förutsättning för att ta fram kurslitteratur inom ramen för sina anställningar.

Nedan redogör vi mer ingående för våra viktigaste medskick och synpunkter.

Öppna lärresurser

SFS anser att mer behöver satsas på öppna lärresurser och att lärosätena bör utveckla och bredda sitt utbud, för att bland annat öka användning av fritt tillgänglig kurslitteratur samt programvara som behövs för en högre utbildning. SFS anser att öppen tillgång till kurslitteratur och forskningsdata behövs för att öka kvaliteten på utbildningen för studenter. Kvaliteten i utbildningen ökar eftersom öppna lärresurser tillgängliggör kurslitteratur och övriga undervisningsresurser för fler, och öppen data skapar direkta länkar mellan utbildningen och pågående forskning. Öppna lärresurser är dessutom viktigt eftersom det möjliggör en breddad studentgrupp samt underlättar för studier på distans.

Kungliga biblioteket (KB) har tidigare haft i uppdrag att kartlägga och analysera öppna lärresurser, vilket [redovisades](#) 2022. KB kom bland annat fram till att öppna lärresurser är mindre prioriterat i Sverige jämfört med internationellt, och att fast användningen av öppna lärresurser har ökat något på många utbildningsprogram vid universitet och högskolor, sker användningen endast i begränsad utsträckning.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har tagit fram en färdplan för öppen vetenskap där öppna lärresurser ingår sedan 2024, vilket är ett viktigt steg framåt.

SFS ser att det finns ett behov av öppna lärresurser och därigenom gratis kurslitteratur för studenter, men att resursbristen inom högre utbildning leder till att lärosätena inte har tid för det utvecklingsarbete som behövs. SFS vill därför betona vikten av att lärosätena har tillräcklig grundfinansiering för att kunna bedriva arbetet med öppna lärresurser.

Kostnader för kurslitteratur

Kurslitteratur kan vara dyrt för den enskilda studenten. Studiemedlet ska räcka till mycket, och i ett läge där både hyror och livsmedel ökar i kostnad blir det allt svårare att få råd med övriga utgifter som studiemedlet ska täcka, såsom kurslitteratur.

Av de studenter som sällan eller aldrig använder kurslitteratur säger 56 procent att det är för dyrt, enligt en [undersökning](#) från 2024 av Novus på uppdrag av Läromedelsförfattarna.

En lösning som tillgängliggör kurslitteraturen är att tillhandahålla den kostnadsfritt till studenterna, genom öppna lärresurser som vi behandlar ovan, eller via biblioteken. Som det är nu förväntas studenter på flera program och kurser själva införskaffa sin kurslitteratur. Så länge studenter förväntas betala för sin kurslitteratur bör de också ha ekonomisk möjlighet till det. SFS anser att det är bättre att höja studiemedlet än att införa ett särskilt bidrag för kurslitteratur.

Anpassad kurslitteratur

Tillgången till anpassad kurslitteratur för studenter med syn- eller läsnedsättning är en förutsättning för att dessa ska kunna bedriva studier. För SFS är det mycket viktigt att tillgången fungerar väl och att ingen student med behov nekas tillgång eller att tillgången dröjer.

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) har fram tills nyligen haft ett regeringsuppdrag om studenters tillgång till anpassad kurslitteratur. SFS anser att lärosätena bör ansvara för studenternas tillgång till anpassad kurslitteratur, och anser inte att MTM bör ta över beslutsfattandet, varken tillfälligt eller permanent.

Allt fler studenter använder Legimus, och denna ökning följer samma trend som antalet studenter som beviljas riktat pedagogiskt stöd, enligt MTM. För SFS är det viktigt att betona att det finns en legitim anledning till att antalet Legimus-användare ökar.

Förutsättningarna för att producera kurslitteratur

Fler forskare och lärare behöver ha tid och möjlighet att ta fram bra kurslitteratur inom ramen för sina anställningar. Utbildningen kan i detta hänseende hämta inspiration från forskningen, där forskare i regel är aktiva med att producera vetenskapliga artiklar och granska varandras arbete som en naturlig del av tjänsten. Detsamma borde gälla för lärare i deras arbete med kurslitteratur. I likhet med publicerade artiklar så borde även kurslitteratur vara mer meriterande i lärarnas karriär. Detta borde gälla traditionell kurslitteratur i form av böcker såväl som andra digitala lärresurser. Det är lärosätena som ansvarar för att utveckla dessa processer, men UKÄ kan kartlägga hur det fungerar idag och belysa vilka möjligheter som finns.

På sikt är det bättre att detta arbete finansieras inom lärarnas tjänster, istället för att som idag finansieras genom att studenterna tvingas betala dyrt för böcker.

Rasmus Lindstedt
Ordförande
rasmus.lindstedt@sfs.se
070-545 75 57

Mathilda Fredriksson
Utredare
mathilda.fredriksson@sfs.se
076-544 01 02